

Образложење

Правни основ

Правни основ за доношење ове уредбе садржан је у одредби члана 41а став 2. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – исправка, 14/16 и 95/18-др.закон) којом је прописано да заштићено подручје I категорије проглашава Влада на предлог министарства надлежног за послове заштите животне средине.

Према члану 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – одлука УС, 72/12, 7/14 – одлука УС и 44/14) Влада уредбом подробније разрађује однос уређен законом, у складу са сврхом и циљем закона.

Одредбом члана 5а став 1. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, бр. 44/14, 14/15, 54/15, 96/15 – др. закон и 62/17), између осталог, обавља послове државне управе који се односе на заштиту природе.

Разлози за доношење уредбе

Проглашењем заштите Специјалног резервата природе „Засавица” обезбеђује се очување природних вредности које својим значајем заслужују статус репрезентативних примера водених, мочварних, ливадских и шумских станишта са очуваном или делимично измењеном структуром и функцијом на територији Републике Србије, која су у националним и међународним оквирима одређена као приоритетна за заштиту.

Подручје реке Засавице стављено је под заштиту 1997. године одлуком Владе Републике Србије која је донела Уредбу о заштити Специјалног резервата природе „Засавица” („Службени гласник РС”, број 19/97). Простор Засавице је проглашен природним добром од изузетног значаја и заштићен како би се очувао природни водоток карактеристичан за равничарске пределе, као и водена и влажна станишта строго заштићених и заштићених врста биљака и животиња.

На територији Специјалног резервата природе „Засавица” забележено је 29 типова станишта приоритетних за заштиту на националним нивоу, при чему су 23 приоритетна NATURA 2000 међународно значајна станишта, односно 25 су селектована EMERALD станишта. Подручје Специјалног резервата природе „Засавица” припада делу еколошки значајном подручју под редним бр. 18 – „Засавица”. Због присуства заштићених врста од националног и међународног значаја, као и за заштиту приоритетних типова станишта, подручје Специјалног резервата природе „Засавица” је идентификовано подручје у оквиру међународне еколошке мреже Емералд (RS0000014), међународно значајно подручје за биљке (IPA), међународно и национално значајно подручје за птице (RS022IBA), одабрано подручје за дневне лептире (PBA 40) и Рамсарско подручје (3RS009).

На простору Специјалног резервата природе „Засавица” омогућен је опстанак бројном специфичном и разноврсном живом свету: 218 врста гљива, 655 врста виших биљака (крајње угрожене врсте: алдрованда (*Aldrovanda vesiculosa*), борак (*Hippuris vulgaris*), језичасти љутић (*Ranunculus lingua*), ребратица (*Hottonia palustris*)), више од 250 врста фитопланктона, 190 врста зоопланктона, велики број бескичмењака (ендемична врста зрикаваца *Metrioptera (Zeuneriana) amplipennis*, велика храстова стрижибуба (*Cerambyx cerdo*), *Pilemia tigrina*, панонски преливац (*Apatura metis*), ускршњи лептир (*Zerynthia (Zerynthia) polyxena*)), 19 врста риба (строго заштићене врсте: умбра (*Umbra krameri*), златни караш (*Carassius carassius*), лињак (*Tinca tinca*)), 13 врста водоземаца (строго заштићене врсте: ендем перипанонске низије подунавски мрмољак (*Triturus dobrogicus*), црвенотрби мукач (*Bombina bombina*), кркетуша (*Hyla*

arborea)), 12 врста гмизаваца (барска корњача (*Emys orbicularis*), смукуља (*Coronella austriaca*)), 182 врсте птица (између осталих и врсте категорисане као SPEC 1, односно спадају у групу најугроженијих животиња на Платети: патка њорка (*Aythya nyroca*), мали вранац (*Phalacrocorax pygmaeus*), прдавац (*Crex crex*), орао крсташ (*Aquila heliaca*), степски соко (*Falco cherrug*), шљука ливадарка (*Gallinago media*)) и око 65 врста сисара (строго заштићене врсте: видра (*Lutra lutra*), дивља мачка (*Felis silvestris*), дабар (*Castor fiber*)).

Покрајински завод за заштиту природе, Нови Сад, сходно одредбама члана 42. Закона о заштити природе, припремио је и доставио Министарству заштите животне средине Студију заштите Специјалног резервата природе „Засавица”, као стручно-документациону основу за израду акта о проглашењу заштићеног подручја. Оценивши да су налази завода стручно оправдани и целисходни, а предлози правно основани, Министарство је у складу са одредбама члана 43. Закона о заштити природе обавестило јавност о Предлогу уредбе о проглашењу Специјалног резервата природе „Засавица”, односно обезбедило јавни увид и организовало јавну расправу за наведену документацију. Све примедбе, предлоге и сугестије пристигле у току јавног увида, укључујући и јавну расправу, Министарство је размотрило и у коначан текст Предлога уредбе укључило оне које су основане, односно у складу са циљевима доношења уредбе.

С обзиром на то да је спроведен поступак јавног увида и јавне расправе, као и да су заштићена подручја добра од општег интереса, сматрамо целисходним да се покрене процедура доношења ове уредбе, која у складу са Пословником Владе, започиње достављањем текста Предлога уредбе на мишљење надлежним министарствима.

Објашњење решења предложених уредбом

У члану 1. утврђују се генерални положај и одлике, категорија, врста и назив заштићеног подручја.

У члану 2. утврђују се основне вредности подручја и циљеви заштите.

У члану 3. утврђују се положај и површина подручја у односу на територијално-административну поделу.

У члану 4. утврђују се површине и локалитети са режимима заштите I, II и III степена.

У чл. 5, 6, 7. и 8. утврђују се радови и активности који су забрањени, ограничени односно дозвољени на површинама на којима је прописан режим заштите I, II и III степена као и радови и активности који су забрањени и ограничени на подручју заштитне зоне.

У члану 9. одређује се управљач заштићеног подручја и утврђују његова основна овлашћења и обавезе. За управљача се предлаже Покрет горана из Сремске Митровице. Министарство је утврдило да предложени управљач у потпуности испуњава прописане услове за управљача заштићеног подручја, располаже респективним искуствима на пословима очувања и презентације природних вредности и стално је присутно на заштићеном подручју и његовој околини.

У члану 10. утврђена је обавеза управљача да у року од 10 месеци донесе План управљања за период од 10 година, наведена су министарства од којих се прибавља мишљење у поступку давања сагласности и одређен оквирни садржај годишњег програма на основу кога управљач обавља послове у времену до доношења плана управљања.

У члану 11. утврђен је рок од 6 месеци за доношење Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби

У члану 12. утврђен је рок од годину дана за обележавање заштићеног подручја и рок од 12 месеци за идентификацију граница на терену, ортофото карти и катастарском плану, што ће управљач урадити у сарадњи са Републичким геодетским заводом и Заводом за заштиту природе Србије. Предвиђено је да на операт, односно записник о утврђивању граница сагласност даје министарство надлежно за послове просторног планирања, као и меродавност тако утврђених граница и површина у свим стварима које се тичу спровођења уредбе.

У члану 13. утврђује се обавеза управљача да у року од две године заснује дигиталну базу података, односно географски информациони систем о природним и створеним вредностима, активностим и непокретностима као кључном алату за планирање и праћење послова управљања и промена на заштићеном подручју.

У члану 14. утврђује се обавеза управљача да у складу са законом који дефинише накнаде за коришћење јавних добара донесе одговарајући акт.

У члану 15. дефинисано је да се забране и ограничења прописана овом уредбом, не односе на војне објекте и комплексе, као и активности које Војска Србије изводи или ће изводити за потребе одбране Републике Србије.

У члану 16. наводе се основни извори средстава за финансирање заштићеног подручја односно плана управљања, сходно члану 69. Закона о заштити природе.

У члану 17. утврђује се обавеза усаглашавања планова, програма и основа са уредбом и планом управљања.

У члану 18. прописано је да даном ступања на снагу ове уредбе престаје да важи Уредба о заштити Специјалног резервата природе „Засавица” („Службени гласник РС”, број 19/97).

У члану 19. прописано је да ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Анализа ефеката уредбе

Доношењем уредбе остварује се низ позитивних ефеката у домену циљева утврђених Просторним планом Републике Србије, стратешким документима у области заштите природе, животне средине и одрживог развоја и међународним уговорима и програмима, а пре свега повећање површине заштићених подручја и заштита биодиверзитета и геодиверзитета, посебно еколошки значајних подручја.

Концепт заштите предела исказан је кроз режим заштите и нема изразито конзервационистички приступ. Посета је могућа у свим деловима специјалног резервата природе. Уведене забране нису у конфликту са егзистенцијалним потребама локалног становништва, у погледу коришћења земљишта и других непокретности и изградње објеката. Такође, не постоји конфликт ни са значајним привредним пројектима и програмима развоја. Уредба треба да подстакне и омогући веће интересовање за научно-истраживачки и образовни рад и посету из рекреативних и општекултурних разлога. Такође, дозвољене су и активности спортског и рекреативног риболова на већем делу заштићеног подручја. Режим заштите обавезује на очување квалитета вода и ефикасно управљање отпадом.

На земљишту у приватној својини, утврђене заштитне мере су претежно у облику и на нивоу услова и правила која су одређена другим законима, тако да уредба не генерише посебне трошкове грађанима нити ће прописане заштитне мере проузроковати штету већег обима коју је држава дужна да надокнади по основу Закона о заштити природе. Уредба подстиче могућности обезбеђења додатних прихода бављењем традиционалним делатностима, запошљавањем на пословима управљања, продајом пољопривредних и других производа и пружањем услуга.

Финансијска средства потребна за спровођење уредбе

Средства потребна за спровођење ове уредбе у 2019. години обезбеђена су Законом о буџету Републике Србије за 2019. годину („Службени гласник РС”, број 95/18) у износу од 9.000.000,00 динара на Разделу 25 – Министарство заштите животне средине (у даљем тексту: Министарство), Глава 25.0 – Министарство заштите животне средине, Програм 0405 – Заштита природе и климатске промене, Функција 560 – Заштита животне средине неklasификована на другом месту, Програмска активност 0002 – Подстицаји за програме управљања заштићеним природним добрима од националног интереса, Економска класификација 451 – Субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама обезбеђена су средства са спровођење овог акта.

У 2020. и 2021. години финансијска средства биће планирана у оквиру лимита на разделу министарства надлежног за послове заштите животне средине који ће бити опредељени од стране Министарства финансија у складу са билансним могућностима.